

Το αθλητικό ιδεώδες στην αρχαία Ελλάδα

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

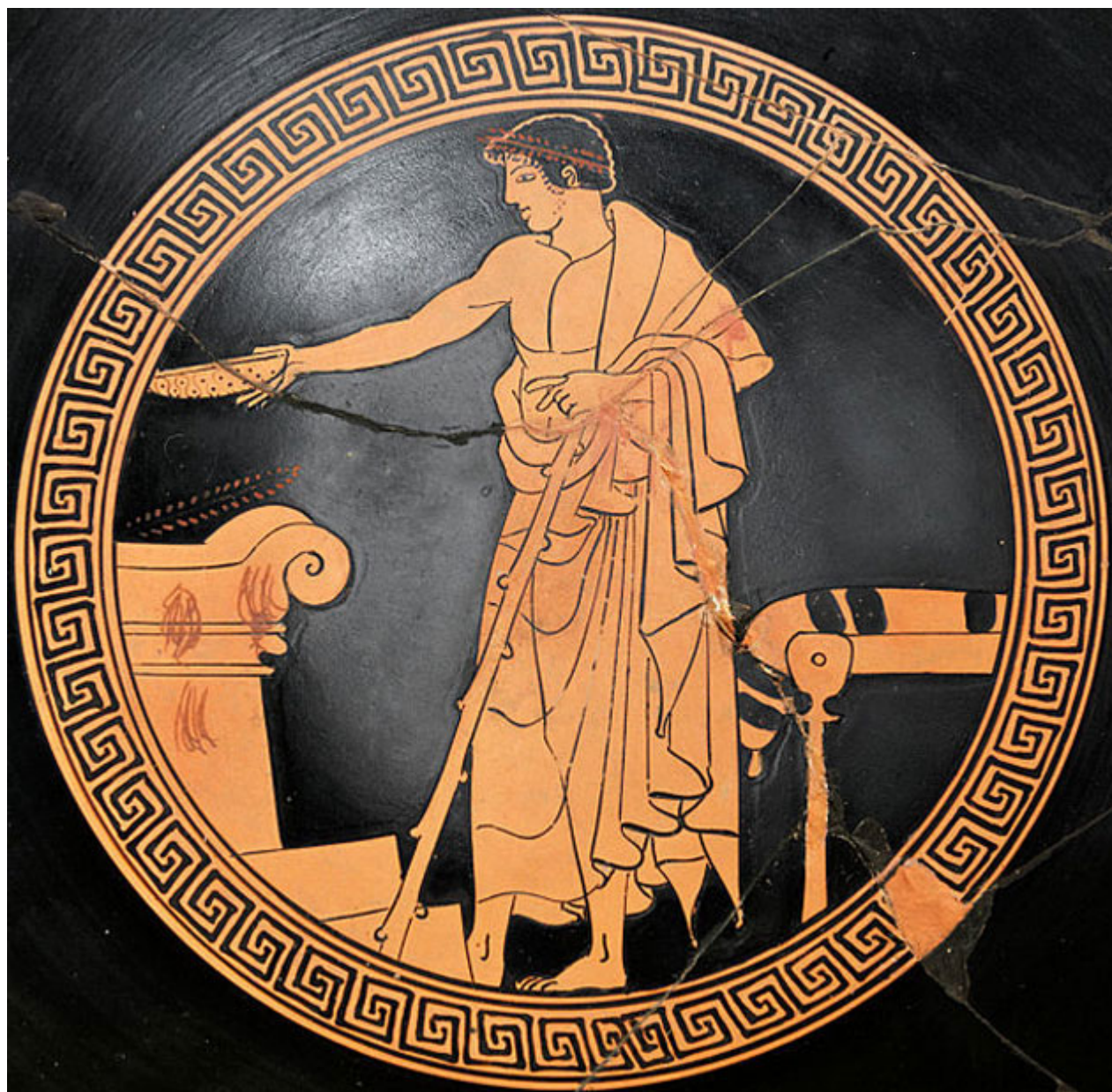

Ο Αθηναίος φιλόσοφος θεωρεί την γυμναστική αναγκαίο συμπλήρωμα της μουσικής στην εκπαίδευση των νέων: “Μετά δή μουσικήν γυμναστικήν θρεπτέοι οί νεανίαί.” Ἡ ἀξιολογική προτεραιότητα ὅμως δίδεται στήν ἄσκηση τῆς ψυχῆς καί ὄχι τοῦ σώματος (παραθέτουμε γιά λόγους οἰκονομίας χώρου μόνο τή μετάφραση): «Ἐγώ δηλαδή ἔχω τήν ἰδέα, πώς δέν εἶναι τό γερό καί καλό σῶμα ἐκεῖνο πού μέ τήν ἀξία του κάνει καλή καί τήν ψυχή, ἀλλά τό ἐναντίον, ἡ καλή ψυχή εἶναι πού μέ τήν ἀρετή της κάνει καί τό σῶμα ὅσο γίνεται πιό καλό».

Ἔτσι λοιπόν κατά τον Πλάτωνα παραλλήλως προς το σώμα πρέπει να ασκείται και η ψυχή και μάλιστα η προτεραιότητα πρέπει να δίδεται σ’ αυτήν. Εν εναντίᾳ περιπτώσει οι επιπτώσεις θα είναι αδυσώπητες τόσο για το ήθος όσο και για την

διανοητική αλκή του εκπαιδευομένου. Όσον αφορά το ήθος η μονομερής ενασχόληση με το σώμα θα τον καταστήσει αναποδράστως αγροίκο, με την κυριολεκτική σημασία της λέξεως, σκληρό και βάνουσο: « Δέν παρετήρησες ποιὰ διάθεση παίρνει ὁ χαρακτήρας ἐκείνων, πού σ' ὄλη τους τή ζωή καταγίνονται ἀποκλειστικά μέ τή γυμναστική, χωρίς νά γευτοῦν διόλου ἀπό μουσική μόρφωση ἢ καί ὅταν συμβαίνει τό ἐναντίο; Γιά τί πράγμα λές; Νά· γιά τήν ἀγριότητα καί τή σκληρότητα τῶν πρώτων, γιά τόν μαλακό καί ἡμερο χαρακτήρα τῶν ἄλλων. Πραγματικῶς τό παρετήρησα κ' ἐγώ, πώς ὅσοι ἐπιδοθοῦν ἀποκλειστικά στή γυμναστική καταντοῦν πιό ἄγριοι ἀπ' ὅσο πρέπει, κι' ὅσοι πάλι στή μουσική, πιό μαλακοί ἀπ' ὅ,τι τούς ἀρμόζει. Καί μολοταῦτα αὐτό τό ἄγριο δέν μπορεῖ νά προέρχεται παρά ἀπό μιά φύση ὀρμητική καί φλογερή, πού ἂν καλλιεργηθῆ ὅπως πρέπει θά γίνη ἀντρεία, ἐνῶ ἂν τό παρατεντώση πιότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει, θά καταντήση, φυσικά, σέ σκληρότητα καί βανουσιότητα».

Ωσαύτως η υπερβολική ενασχόληση του εκπαιδευομένου με τη γυμναστική και εν γένει με την επιμέλεια του σώματος μειώνει την ικανότητά του να μετέρχεται επιτυχώς τις ιδιωτικές και τις δημόσιες υποθέσεις, μειώνει, όσο κι αν φαίνεται παράδοξο και αντιφατικό, τη μαχητική του ικανότητα στις πολεμικές επιχειρήσεις και γενικά αμβλύνει την οξύνοια και υποβαθμίζει τις πνευματικές λειτουργίες του: «Τόν ἐμποδίζει, ναί μά τόν Δία, κι' από κάθε άλλο μάλιστα περισσότερο, αὐτή ἡ ὑπερβολική φροντίδα τοῦ σώματος πού περνᾶ τά ὅρια τῆς ἀπλῆς γυμναστικῆς· γιατί τόν κάνει ἀνίκανο γιά τίς ιδιωτικές του ὑποθέσεις καί στίς ἐκστρατείες καί γιά ὅποιαν ἄλλη δημοσία ἀρχή μέσα στήν πόλη. Καί τό σπουδαιότερο, πώς εἶναι ὀλωσδιόλου ἀσυμβίβαστη μέ κάθε μάθηση καί σπουδή καί μέ ὁποιαδήποτε συγκέντρωση τοῦ νοῦ, γιατί κάνει τόν ἄνθρωπο νά φαντάζεται πάντα γιά κεφαλαλγίες καί ζαλάδες, πού τίς ἀποδίδει στή φιλοσοφία τάχα, ὥστε νά τοῦ παρουσιάζεται σάν ἐμπόδιο παντοῦ ὅπου ἐξασκεῖται καί δοκιμάζεται ἡ ἀρετή· τόν

κάνει νά νομίζη αιώνίως πώς εἶναι ἄρρωστος, καί νά μήν παύη ποτέ νά γογγύζη γιά τήν κατάσταση τῆς ὑγείας του».

Κατόπιν αὐτῶν των ἐπισημάνσεων του Πλάτωνος ἐγείρεται τὸ ἀμείλικτο ἐρώτημα: ὅσοι ἀσχολοῦνται με τὸν πάσης φύσεως ἀθλητισμό, εἴτε ἐνεργητικά, κάνοντας πρωταθλητισμό ἢ ἐρασιτεχνικά, εἴτε παθητικά, παρακολουθώντας τηλεοπτικές ἀθλητικές ἐκπομπές, φροντίζουν ἀντιστοίχως νά καλλιεργοῦν τὸ πνεῦμα τους ἐνεργητικά ἢ ἔστω καὶ παθητικά ἢ περιέρχονται στήν κατάσταση πνευματικῆς ὑπνώσεως, μάλλον ἀποχαυνώσεως πού περιγράφει ὁ Πλάτων; Καὶ ἀς μὴ ἀντιτείνει κάποιος θιασώτης τοῦ συγχρόνου ἀθλητισμοῦ, ὅτι ἡ περιβόητη πολιτιστικὴ Ὀλυμπιάδα ἀκριβῶς αὐτὸν τὸν ἀντισταθμιστικὸ καὶ συμπληρωματικὸ ρόλο παίζει, διότι θὰ προκαλοῦσε τὸν χλευαστικὸ γέλωτα, μάλλον δε τὸν καγχασμό.

Κάτι ἀκόμη πρέπει νά προσεχθεῖ στὸ ἀνωτέρω χωρίο τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτωνος: ὅτι δηλαδή ἡ υπερβολικὴ ἐνασχόληση με τὴ γυμναστικὴ μειώνει τὴν ικανότητα ἐπιτυχούς ἀντιμετωπίσεως των ιδιωτικῶν καὶ δημοσίων υποθέσεων. Μήπως ἡ υπερβολικὴ ἐνασχόληση με τὸν ἀθλητισμό, ἔστω καὶ παθητικά, ἔχει καθοριστικὴ συμμετοχὴ στὸ σύγχρονο φαινόμενο τῆς πολιτικῆς ἀπάθειας καὶ ιδιώτευσης, δηλαδή τῆς ἀδιαφορίας γιά τὰ κοινά, πού ἴσως ἀποτελεῖ τὸν μεγαλύτερο κίνδυνο γιά τὴ σύγχρονη δημοκρατία, ἀφοῦ αὐτὴ προϋποθέτει ὡς ὄρο

ομαλής λειτουργίας της το ενδιαφέρον και εν γένει την ενεργό συμμετοχή του πολίτη στα κοινά;

Ο Σοφοκλής στο ανθρωπολογικό στάσιμο της Αντιγόνης, (πού έχει ιδιαίζουσα αξία κατά τόν Κορνήλιο Καστοριάδη για την κατανόηση του ανθρωπολογικού τύπου πού ήταν κυρίαρχος στην Αθηναϊκή δημοκρατία στα μισά περίπου του Ε΄ αιώνα), στους στιχ. 354-356 γράφει για τη φύση του ανθρώπου: «και φθέγμα και άνεμόδεν φρόνημα καί αστυνόμους όργας έδιδάξατο». Μετάφραση: «Βρήκε άκόμα καί τή γλώσσα νά μιλεΐ καί ιδέες ύψηλές καί νόμους για τήν καλή διακυβέρνηση τών πόλεων».

Αυτή η αστυνόμος οργή, ο σφοδρός πόθος του θέτειν νόμους μέσα στα πλαίσια της πόλεως, ο σφοδρός ανθρῶπινος ίμερος του θεσμίζειν την πολιτική κοινωνία κατά τόν Κ. Καστοριάδη, του θεσμίζειν σημασίες, κώδικες, νόμους και νόρμες τείνει να έκλείψει στη σύγχρονη κοινωνία και στη συνείδηση του σύγχρονου πολίτη. Θεωρούμε πώς και η σύγχρονη αθλητική, τηλεοπτική αποχαύνωση έχει ποσοστό συμμετοχής στην εμφάνιση του αρνητικού αυτού φαινομένου, αφού για σημαντική μερίδα του συγχρόνου πληθυσμού ο πάσης φύσεως αθλητισμός μονοπωλεί το ένδιαφέρον τοῦ συγχρόνου άνθρώπου, άπομυζώντας του έν τέλει κάθε άλλο ενδιαφέρον.

Εξάλλου από την οξυτάτη ματιά του Πλάτωνος δεν διαφεύγει το γεγονός, δυστυχώς με το ντόπινγκ τόσο επιτεινόμενο και συνηθέστατο στις μέρες μας, ότι οι αθλητές με την εξεζητημένη δίαιτα, στην οποία υποβάλλονται, υποσκάπτουν την υγεία τους: «Θά τούς ταΐριαζε λοιπόν τάχα η δίαιτα αυτών των συνηθισμένων αθλητῶν; Ίσως. Ναί, μά είναι κάπως ύπνιάρικη αυτή, καί δέν τούς έξασφαλίζει άρκετά σταθερή υγεία. Ή δέν βλέπεις πώς κοιμοῦνται όλη τους τή ζωή κι' άν βγοῦνε λιγάκι έξω από τήν ώρισμένη δίαιτα, προσβάλλονται από μεγάλες καί σοβαρές άρρώστιες οί άθληταί;»